

توندوتیژییه کی نیرینه یی

نیگناسیو رامونی

و/کامیل محمهد فهد داخی

نهم شته له نه وروپادا روودهدات له وئی ئه و توندوتیژییه یی له سه ردهستی هاوده میکی زور نزیك له دژی ژنان به ریوه ده چی کومه له زه هه ندیکی ترسناکی به خویوه دیوه، له وئی ئه و زبری و توندوتیژییه یی که دهره ق به ژنانی نه وروپای نیوانی ته مهنی (16 سال بو 44 سال) له ناو مالدا نه خا مده درئ و زیان و په ککه وتنی جه سته بیان پیده که به نیت، یان ده بیته هو یی مردنیان نه وهنده روداو هکانی ها توچوو نه خوشی شیری به نجه زیانیان لینادات. هه رولاته و به بیی جیا وازیی خوی ریژه یی چاره ک، یان نیوه یی ژنان به دست خراییی مامه له کردنیانه وه ده نالینن. نه وها له پورتوگال ریژه یی (52.8٪) یی ژنان ده لین له لایه ن میرد یان نه ویندار، یان ها ورپی نیشته جیبوونیا نه وه توندوتیژییان به رامبه ر کراوه. له نه لمانیا ش بیاوان له رورژیکدا به شیوه به کی تیکرایی چوار له وژنانه ده کوژن که له گه لیا ندا ده ژن له به ریتانیا و له هه رسی رورژ چاریکدا ژنیک له بارودوخکی هاوشیوه دا به به کجاری سه رده نیته وه له نیسیانیا ریژه که وای لیدیت هه رچوار رورژ چاریک ژنیک، واته سالی (100 ژن). له فهدرهنسه له مانکیکدا شهش ژن ده مرئ (واته هه ریپنج رورژ یک دانه) هه مووی له نه خا می ده ستر ریژییه کانی نیرینه وه (سییه کیان به چه قولیدان، سییه کی تر به ته قه لیکردن، پبجیه کیان به خنکاندن و ده یه کیان به فهد لاقه کردنی تا مردن (1)).

له هه ریا نزه ده وله ته که یی به کیی نه وروپادا (دیاره پینش نه وه یی فراوان بکریته وه و بییت به 25 ده وله ت) یتر له (600 ژن) له سالیکدا ده کوژن- واته به تیکرایی دوژن له رورژیکدا- هه مووشی به هو یی توندوتیژیی نیرینه یی ناو باز نه یی خیزانییه وه (2).

به لام که سیی نمونه یی ده ستر ریژیکه ر نه وکه سه نییه که ئیمه بیرمان بو یی ده چییت، به لکو نه وه ش لادانیکی ئایدو لوزیانه یه که وا له هه ندی که س ده کات نهم هه لو یسته تا وانکارانه به سته نه وه به که سانیکی نه خوینده واری سه ر به ره چه له کیکی کومه لایه تی نا هه موازه وه.

هه له که ئالی ره دایه، باشترین نمونه ش له سه ر نه مه تراژیدیای کوشتنی ژنه نه کته ر (ماری ترانتینیان) بوو که له رورژی شه شی نابی (2003) دا له سه ردهستی ها ورپی که یی خوی کوژرا، که نه ویش نه کته ریکی ناسرا و بوو، راپورتیکی نه نجومه نی نه وروپی ده یسه لمینیت که (به ره خا مده کانی توندوتیژیی ناوما لان له گه ل به رزبوونه وه یی ریژه یی داها ت و ناستی خوینده واریدا زورتر ده بن) هه روه ها نا ماژه به وه ش ده دات که له هو له نده دا (نیوه یی نه وانه یی مامه له یی توندوتیژیی له گه ل ژناندا ده که ن له هه لگرانی پروانامه یی زانکویین) (3).

نا ماره کان نا ماژه به وه ده دن که له فهدرهنسه دا که سیی ده ستر ریژیکه ر به زوری بیاویکه که به هو یی پیشه که یه وه شتیک ده سته لاتی هه یه، ریژه یه کی زوریان له کادران (67٪) و (25٪) یان له کارمه ندانی بواری ته ندروستی و هه ندیکی تریان له نه فسه رانی پولیس و سوپان (4).

بیرو که یه کی باوی تر هه یه ده لی توندوتیژیی له ولاته (نیرینه یه کانی) باشوری نه وروپادا له وولاتانی باکور زورتره لیره دا پیویسته نهم بوچوونه ش راست بکهینه وه بو نمونه رومانیا له پیشره وه یی نه وولاتانه یی نه وروپادا به که تا ناستیکی مه ترسیدار توندوتیژیی له دژی ژن پیاده ده کریی تیایدا، له وئی له هه رسالیکدا له کو یی په نجا ژن مردنی (12.62) یان به دهستی ها و به شیکی نیریان ده بییت، که چی له لیستی ره شی نه وولاتانه دا که زورترین سه ختیان به رامبه ر به ژن تیدا به ریوه ده چییت، زور سهیره ناوی نه وولاته دیت که زورتر له هه رشوینیکی تر ریز له مافه کانی ژنان ده کریت، نه ویش (فنه لنده) به.

له فنه لنده له سالیکدا له کو یی یک ملیون ژن (8.56) یان له ناو باز نه داخراوه که یی خیزانی خویندا ده کوژن له یاش نه و هرو یج (6.58) لوکسه مبورگ (5.56) دانیمارک (5.42) و سوید (4.59) و ناوی نییتالیا و نیسیانیا و پرتوگالیش له خواره وه یی لیسته که وه یه.

نهمه ش مانای وایه که نه مجوره یی توندوتیژیی بلاوترین په تایی جیهانییه و له هه مو وولات و کیشوره و ناوه نده کومه لایه تی و نابوری و ناینی و کله تورییه کاندایا پیاده ده بن. بیگومان نه وه ش روودهدات که ژنانیش له په یه وه ندیی خویندا له گه ل پیادا په تا بو توندوتیژیی به ن.

سه لماندن یی بوونی که سانی جه لاد له ناوژناندا هه رگیز گریمانی بو بلاوو بوونه وه یی نه و وینه یی نه شکه نجه دانانه نه چوه که چه ند ژنیک سهر باز له زیندانی نه بوغریبی عیراق نه شکه نجه یی کومه له زیندانییه کی نیریان داوه (5).

هه روه ها ده کریی باس له وه ش بکهین که په یه وه ندیییه سیجوالیتییه کانییش له خلتی توندوتیژیی خا وین نه کراونه ته وه، به لام له زوربه یی هه ره زوری باره کانی نهم په یه وه ندییانه دا ژنان له ریزی قوربانییه کانن.

نهم توندوتیژییه یی که سه رده مانیکی دو پروریژه ریکخراوه کانی ژنان هه ول ده دن سه رنجی فه رمانره واکانی بو رابکیشن (6) له سه ر ناستی جیهانی هینده که له که بووه که ئیتر پیویسته به پیشیلکارییه کی سه ره کیی مافه کانی مروقه دابنریت و له سه ر ناستی ته ندروستی گشتیش به گه رفتیکی گه وره بدریته قه له م.

مه سه له یی توندوتیژیی هه رته نها له ناستی ده ستر ریژیکردنه سه ر جه سته دا ناوه سته یی با نه و ده ستر ریژییه کوشنده ش بییت، به لکو پیویسته هه ر به هه مان جا و سهیری توندوتیژیی ده رونی و هه ره شه و ترساندن و درنده یی سیکیسیش بکری، زورچار هه موو نهم بارانه یی توندوتیژیی به یه که وه کوده بنه وه.

زورچار به هانه یی گوینه دانی ده سته لاته کان به م توندوتیژییه نه وه بووه که له ناو حه رمی مالی قوربانییه که دا ده کری، که واته ده بی له ناو پولی گرفته تابه ته کاندایا سهیری بکری.

دیاره پیشاندانی نهم هه لو یسته بو خودزیننه وه یه له دریزکردنی دهستی کومه ک بو که سانیک که له به ر مه ترسیدان. دیاره نهمه ش بوچونیکه له (که تن کردن) نزیك ده بیته وه، چونکه هه موو که س ده ژانیت که شتیک تابه ت بوو، سیاسییش ده بی و نهمجوره توندوتیژییه ش ره نگدانه وه یی کومه له په یه وه ندیییه کی ناها و سه نگی میژووی نیوانی بیاوو ژنه و بو نه و سیستمه پاتریارکییه ده که ریته وه که له سه ر بیرو که یی (نرمبوونی سروشتی ژن) و (زالیی

بایولۆژییانهی پیاو)راوهستاوه.ئهوه ههرئهه سیستمهیه که توندوتیژی بهرپا دهکات و واش پیویسته هه موو نه ویاسا نانه هه لوه شیخهین که بهم سیستمه وه گریدراون.
زۆر گهس له بهرئه وه ریگری بیشتان ده دات که گوایه ئه وه مهسه له یه کاتیکی دریژی دهوی، ئه ی که وایی بو ههرئیسته نه که وینه دهست ییگردن؟، وهک ئه وه ی که زۆری ریخراوه کانی ژنان داوا ده کهن بادا دکایه کی نیوده و له تیی تایبته به توندوتیژی دژی ژنان دروست ببی.

بهراویزه کان:

(1) راپۆرتی (هه نریۆن) وه زاره تی ته ندروستیی فه ره نسه - باریس شوپاتی 2001 ههروه ها پروانه:
Elisabeth kulakowska (Brutalite sexiste dans le huis clos familial)

(2) پروانه راپۆرتی
combat pour Metre fin a la violince contre les femmes, un
auyordhui,
Olga Keltsova, Rapport a l'Assemblee parlementaire sur les violences
domestiques conseil de l'Eorpe ,strasbourg-sept2002

(4) پروانه خالی (1)
Gisele Halimi, Tortionnaire, nom feminin paris 18 juin 2004 (5)

(6) بو نمونه پروانه دهقی (توندوتیژی دژی ژنان: له سهه جیهانه که ی تر پیویسته بکه ویتته خو ی) که له کانوونی دووه می 2002 دا له (پورتوئه لیگری) له دیداری کومه لایه تیی جیهانیدا له لایه ن (کاروانی جیهانیی ژنانه وه) خوینراوه ته وه له سهه ئه م مالیه رش هه یه:
www.marchemondiale.org

سهه چاوه ی وه رگرتی ئه م با به نه: ئینته رنیت
<http://WWW.mondploar.com>